

מהתיקנות הדף היומי

בס"ד | פנינים מתוך שיעורי הדף היומי של הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א

יומא דהילולא קדישא

ליומא דהילולא של כ"ק מרן הרבי הקדוש מתולדות אהרן זצוק"ל, רבי אברהם יצחק הכהן קאהן בן רבי אהרן דוד זצוק"ל, נלב"ע ביום כ"ז כסלו תשנ"ז

התמדתו העצומה של הרבי הקדוש מתולדות אהרן זצוק"ל ושקיעותו בתורה בצורה יוצאת מהכלל היו לשם דבר. בהזמנות אחת סיפר הרבי זצוק"ל על עצמו שבהיותו בחור בישיבה היה חוזר בכל שבוע מתחילת המסכת עד הדף שלמדו באותו שבוע, עד שבהשיעור האחרון חזר על ארבעים דפים גמ' הראשונים ממסכת חולין במשך יום ולילה ויום...

פעם אחת בהיותו בטבריה באחרית שנותיו היה חלוש מאוד, במצב שלא היה מסוגל ללמוד בספר מחולשת ראייתו וכוחו, ונתנו לו לשמוע שיעור של אדם חשוב בקלטת. הרבי ישב ביחד עם נכדו והקשיב לשיעור בהנאה, אולם אחר כך נענה ואמר לנכדו: ראה נא אני במצב זה, עיניים שלי כבדו מלראות אות בספר ואיני מסוגל כעת להתיישב ללמוד, אבל כל ימי הייתי זחיר מאוד מבטלה, כל רגע פנוי ניצלתי בלימוד בהתמדה, ואילו הייתי בכוחותיך לא הייתי מספק עצמי בלימוד באופן כזה, אלא הייתי מתיישב ללמוד בתורה מתוך הספר בעמל ויגיעה.

גם בטיסות היו לו שיעורים קבועים מייוחדים והגה בכל העת בתורה הקדושה, ולפעמים הספיק אז לעבור על ספרים שלמים. סיפר אחד המשמשים: פעם אחת בדרך לברוקלין בטיסה של שתיים עשרה שעות, ישב הרבי ולמד בספר 'חפץ חיים' בלי הפסק, עד שעבר על כל הספר בשלימותו. המשמש תמה מאוד בלבד, למה ויתר רבינו על יתר שיעוריו הקבועים. לאחר כמה שבועות בשיחה לרבים, סיפר הרבי שהיתה לו שאלה מסויימת בעניני לשון הרע, ועקב כך עבר על כל ספר 'חפץ חיים' עד שידע את אשר לפניו, ואז הבין המשמש למפרע מדוע עסק רבינו כל כך בספר זה.

סיפר אחד המקורבים שפעם התעוררה שאלה בין הלומדים בבית המדרש של תולדות אהרן בענין כתיבת פרשיות תפילין, היה זה כשטיפת דיו זעירה נפלה לתוך אות ד' עד שהאות דמתה מעט לאות ה', וויכוח גדול התעורר בין הרבנים אודות כשרות הפרשיות. הרבי הקדוש שהה אז בבני ברק עם אותו מקורב לצורך מנוחה, ושמע השאלה הגיעה לאזניו. הרבי הוציא מהארון גמרא מנחות (דף טז, טז), ועבר ביחד עם אותו מקורב על כל הסוגיא עם הראשונים, הרי"ף הרא"ש

למה לקח את מרן הרבי מויז'ניץ את האברכים לארה"ב?

השפע היורד בימי החנוכה

אומרים בשם מרן הרה"ק מרוז'ניץ זצוק"ל שהשפע היורד בחנוכה דומה לשפע היורד בראש השנה אלא שהשפע של ראש השנה נקצב כפי מעשי בני האדם ותלוי באתערותא דלתתא, משא"כ השפע של חנוכה בא במתנה באתערותא דלעילא בלבד.

הוסיף על כך הרה"ק רבי משה מראזודוב זצוק"ל שזהו ביאור מאמר חז"ל במסכת עירובין (דף י"ח ע"ב): "אמרה יונה לפני הקב"ה רבנו של עולם יהיו מזונותי מרורין כית ומסורין בידך ואל יהיו מתוקין כדבש ותלויין ביד בשר דם". יונה רומז על עם ישראל [כנסת ישראל נמשלה ליונה], זית רומז לימי החנוכה [שמדליקין בהם בשמן זית], ודבש רומז לראש השנה [שבהם מטבילים בדבש]. בני ישראל אומרים לפני הקב"ה, אנו רוצים שמזונותינו יהיו נשפעים בחנוכה שאז הם מסורים בידך, ולא בראש השנה שאז הם תלויים ביד בשר דם, שהרי מי יצדק לפניך בדין...

אש זרה למען חינוך הילדים

פעם נכנס יהודי אל כ"ק מרן הרבי הקדוש האמרי חיים מויז'ניץ זצוק"ל והתאונן לפניו שהוא טרוד כל כך במשך ימות השבוע להביא טרף לביתו, ואינו יכול להתעסק כראוי בחינוך הבנים המוטל עליו, במשך כל השבוע הוא אינו מצוי כלל בבית עם הילדים, ורק ביום השבת קודש. אמר לו האמרי חיים, שמוטל עליו להתגבר ביום השבת קודש בכל כוחו להחדיר בבניו חינוך רב מתוך דוגמה אישית, שיראו אצלו לימוד תורה ועבודת הש"ת, בקדוש חמירות ואמירת דברי תורה, וכך זה יקרין עליהם למשך כל ימי השבוע. אמר אותו חסיד לאמרי חיים: רבי! אמנם מוטלת עלי מצות חינוך ילדי הרכים, אך אני יודע שויז'ניץ זה "אמת", והרי הרבי מכיר אותי היטב שאינני לא צדיק גדול ולא ערליכער יוד וגם לא בעל התלהבות גדול, איך אעשה שקר בנפשי להתנהג במדריגה שהיא למעלה ממדריגתי האמיתית, הרי אין זה "אמת"?

נענה הרבי הקדוש ואמר: דע לך, כי למען חינוך הילדים רשאי אדם להתנהג לפעמים אפילו בהתלהבות שהיא מדומה, והיא למעלה ממדריגתו, בבחינת "אש זרה"...

לנסוע לאמריקה בשביל כבוד התורה

השבוע נלמד בדף היומי (דף כ"ב ע"ב): "שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתים שבתורה, כיון שהגיע לאת ה' אלקיך תירא פירש, אמרו לו תלמידיו, רבי כל אתים שדרשת מה תהא עליהן? אמרו להם, כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך אני מקבל שכר על הפרישה, עד שבא רבי עקיבא ודרש, את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים".

הרבי הקדוש הישועות משה מויז'ניץ זצוק"ל הגיע פעם לביקור בארה"ב עם קבוצה גדולה מחסידי. הגיע אחד ושאלתו בפיו: איך הרבי מרשה לאברכים היושבים בכלול והוגים בלימודם לנסוע לאמריקה? מה עם ביטול תורה?

פתח לו אחד מגדולי המשפיעים בויז'ניץ את דברי החיד"א בפתח עינים השואל על הגמרא הנ"ל למה אמרו "עד שבא רבי

עקיבא"? הגמרא היתה צריכה לומר עד שדרש רבי עקיבא? אלא הגמרא מספרת במסכת כתובות (דף ט"ז ע"א) לאחר שישב רבי עקיבא והגה בתורה 24 שנים רצופות הוא בא לביתו עם 24 אלף תלמידים, ולכאורה לא מובן אם רבי עקיבא רוצה לבקר בביתו למה הוא מביא איתו את כל התלמידים? ישארו הם בישיבה וימשיכו ללמוד? אלא הוא רצה שהתלמידים יראו את כבוד התורה, ובשביל צורך גדול כזה מותר להפסיק את הלימוד... ובה מבאר החיד"א את לשון הגמרא "עד שבא רבי עקיבא" - כלומר עד שבא הביתה עם כל תלמידיו, ועל ידי זה הוא לימד "את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים"...

סעודת ראש חודש וסעודת חנוכה

בש"ע (סימן תי"ט) נפסק: "מצוה להרבות בסעודת ראש חודש". והרוקח כתב: "מצוה לאכול בראש חודש כמו במועדים". חז"ל רבינו אשר מלונלי: "נהגו כל ישראל לעשות סעודות גדולות יותר משאר הימים מפני כבוד היום, כי ראש חודש הוא יום כפרה לישראל".

כבר דברנו בעבר הרבה פעמים אודות מעלת סעודת ראש חודש וגם כתבנו על כך בעלון, אולם יש להדגיש דבר חשוב. הגמרא אומרת במסכת ביצה (סוף דף ט"ז): "תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חזאה, כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכפורים, חוץ מהוצאת שבתות והוצאת יום טוב והוצאת בניו לתלמוד תורה, שאם פחת פוחתין לו, ואם הוסיף מוסיפין לו". וכתב על זה הריטב"א: "לאו דוקא הוצאת שבתות וימים טובים, זהו הדיון לכל הוצאה של מצוה, אלא נקט הני דרגלי ושכח".

אמרו על כך דורשי רשומות בדרך רמז: "כל הוצאותיו של אדם קצובות לו מותשרי עד תשרי חוץ מתשרי". והכוונה כי תשרי ראשי תיבות תלמוד תורה, ש'בתות, ר'אשי חדשים, ימים טובים. ואם כך כל מה שאדם מוציא עבור סעודת ראש חודש, משלמים לו את הכל משמים, שאם מוציא על כך הרבה יקבל הרבה.

ובפרט בחודש הזה שסעודת ראש חודש באה יחד עם סעודת חנוכה שגם כן יש בה מצוה, כמו שכתב הרמ"א (סימן תר"ע סעיף ב'), ובפרט אם שרים בהם שירות ותשבחות מזמירות חנוכה ומעניני שבח והודאה על הניסים, כמבואר בדברי הרמ"א (שם). ובשיירי נכסת הגדולה כתב על זה, שהעושה סעודה בכל יום של חנוכה "הרי זה משבוח".

נסיים בביאורו הנפלא של מרן בעל החידושי הרי"ם (הובא בספר שיה שרפי קודש) שביאר את דברי המחבר (שם) שסעודת חנוכה הם סעודות הרשות, וכך אמר: כשאדם פשוט הצליח והוא זוכה לקחת לבתו חתן תלמיד חכם וירא שמים, אין צורך לומר לו שיעשה סעודה, הוא מעצמו שמח ומרוגש כל כך שהוא עושה סעודה לכל קרוביו ואוהביו, וכך גם בחנוכה, לא מבקשים מאתנו ולא מצוים עלינו לעשות סעודות, אבל אנחנו צריכים מעצמנו לשמוח על נפלאותיו של הקב"ה עמנו ולעשות סעודות מצוה...

השפע היורד
בחנוכה
דומה לשפע
היורד בראש
השנה

מיני מתיקה

הגמרא אומרת במסכת שבת (דף כ"א ע"ב): "אמר רבי זירא אמר רב מתנה ואמרי לה אמר רבי זירא אמר רב פתילות ושמינים שפארו חכמים אין מדליקין בהם בשבת מדליקין בהן בחנוכה בין בחול בין בשבת". ידוע מה שכתב על כך הרבי הקדוש מרן המאור עינים ז"ע והרבי הקדוש מרן השפתי צדיק ז"ע בשם זקנו מרן החידושי הר"ם זצוק"ל, שבדברי הגמרא רומזים על נפשות שאין יכולים להאירם בשבת קודש, אין להם נעבאך טעם ב'שמות', בכתר, בקידוש, בכל מקדש, גם אנשים כאלה בחנוכה אפשר להאיר את נשמתם. ולכן מדליקים נרות חנוכה למטה מעשרה טפחים, רמז לכך שגם יהודי הנמצא במקום שפל, בדיוטא התחתונה, יכול להתרומם על ידי הנרות הקדושים. ולכאורה קשה להבין מה באמת הסיבה שבחנוכה אפשר להאיר את אותם נשמות? בפשטות אפשר להסביר כי חנוכה חל רק פעם בשנה, ולכן יש בו ענין התחדשות. אבל חשבתי בחמלת ה' עלי ובסייעתא דשמיא להסביר במהלך יותר עמוק. חכמינו אומרים מי שטרך בערב שבת יאכל בשבת, כדי לזכות לבעור באש הלהב בשבת קודש צריך לכך הכנה דרבה, להתחיל מתחילת השבוע להתכונן לשבת, וכמה שהאדם מכין את עצמו, כך הוא זוכה למדרגות נעלות בקדושת שבת קודש. מה שאין כן בחנוכה, כל היסוד של חנוכה הוא בחינת נס, בחינת אתערותא דלעילא, ללא שום הכנה מוקדמת, וכשאנחנו מברכים "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה" ומדליקים את הנר, מתעורר כל שנה מחדש האור של חנוכה, וממילא גם מי ששקוע לא עליכם בחשכת החומר יכול להתעורר בחנוכה.

ההרמב"ם, טור ובית יוסף סי' ל"ב וכו', וכך נמשך הביורור לערך שש שעות רצופות, ובסיימן ערך את כל הענין בכתב כדי להפנות את השאלה לגדולי הדור לדעת את חוות דעתם... מספר חתנא דבי נשיאה הגאון הצדיק רבי נפתלי צבי ראטנבערג שליט"א שבדידיה הוה עובדא: פעם אחת ביום חול אחר התפילה כשעלה הרבי לחדרו נכנסתי אחריו להתייעץ באיזה ענין, נענה הרבי ואמר שהיום באמצע אהבה רבה עלה ברעיונו מחשבה, מה אעשה אם משיח צדקינו מגיע עכשיו, האם מותר לפי השו"ע להפסיק כדי לקבל פניו? ועמדו שם בחדר עוד כמה אנשים ורבינו שאל לכל אחד חוות דעתו, וכששאל אותי אמרתי לפענ"ד כיון שכלל ישראל מחכה בכליון עינים כבר קרוב לאלפיים שנה לביאתו, ולא הגיע בזמן אחר רק באמצע התפלה, זהו סימן שעכשיו הזמן לקבל פניו. מיד נענה הרבי ז"ע ואמר: "דאס איז נישט קיין ווערטער, אויב מען טאר נישט על פי שולחן ערוך טאר מען נישט, אפילו עס איז משיח אליין" [זה לא נכון, אם אסור על פי שולחן ערוך טאר...]

(טוב עין הוא יבורך, ברכת יישר כח להרב פנחס בירנהאק שליט"א, יו"ר מערכת "דברי אמונה" דק"ק תולדות אהרן)

מכתב תשובה בהלכות חנוכה

מאת הגאון הרב יחיאל יהושע רבינובין שליט"א, רב שכונת רמת בית שמש ג' 2, מחבר ספר 'קיצור שלחן ערוך עם ליקוטי פסקי תשובות':

החיים והשלום לידידי ידיד בית ישראל מרבה תורה וחיים ברוב עריבות ומתיקות לזכות לזיו התורה שמו מפארים הרה"ג רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א ברוב שבח המגיע לכתבים לילך לאור הדף היומי ומועדי ישראל להאיר ליבם של ישראל בדברי תורה אגדה והלכה, ויהי חלקי עמכם גיבורי החיל. **בדבר השאלה האם אריך לקיים מצוות הדלקת נר חנוכה בשמן זית שאינו ראוי לאכילה.** הנה כל השמנים כשרים לנר חנוכה, ומצוה מן המובחר בשמן זית (גמ' שבת כ"ג ע"א, רמ"א סי' תרע"ג סעיף א'), והוא משום שבו נעשה הנס (פרי חדש שם א', משנ"ב שם ד' בשם מהר"י ברונא). והנה לא מצאנו בפוסקים כלל להחמיר שיהיה השמן ראוי לאכילה. וכן כתב בן איש חי מקץ י"ב ובחזון איש (דמאי ט"ו א' ועוד) ששמן מר שאינו ראוי לאכילה מותר לכתחילה להדליק בהם נרות חנוכה. וידוע פסקו של הגרי"ש אלישיב זצ"ל להחמיר לכתחילה להדליק בשמן הראוי לאכילה, והוא כדי שיהיה דומה לשמן שבו נעשה הנס (כתבי תלמידיו), והוא הידור בעלמא, ובפרט שגם שמן זית למאור – כשאינו מורכב מנפט וכדומה – ראוי לאכילה בדוחק ואינו ממש כרעל. והעיקר יש לזהר שיהיה אכן שמן מזיתים ולא נפט בצבע שמן זית. והמכשול מצוי בזה, ומצווה לפרסם הדבר. **ובדבר השאלה השניה אם יש ענין ליטב ליד הנרות חצי שעה או יותר.** אם כי שמעיקר הדין אין בזה ענין, מכל מקום כבר כתב בזה בעל מקור חיים להחיות יאיר בזה הלשון: "נראה לי שעיקר המצוה היא שיהיה המדליק אצל הנרות חצי שעה לראות אותם לשמוח בהם, כי הם ג"כ זכר לשמחה שהיו מדליקים אחר הנס, כמ"ש והדליקו נרות בחצרות קדשך, ולא סגי שידליק וילך לו אל מקום אחר". והנה אחר שעובר חצי שעה מזמן ההדלקה, מעיקר הדין יכול לכבות הנרות ולהשתמש בהם, כמ"ש בשלחן ערוך (סי' תרע"ב ס"א), מ"מ רבים הם האחרונים הסוברים שיש בהם קדושה כל זמן שהם דולקים, כמו שכתב המגן אברהם (שם ס"ק ד'), וכן הביא אאמו"ר שליט"א בפסקי תשובות (סי' תרע"ו הערה 20) בשם הגאון בעל האדר"ת שכתב בספרו נפש חיה שנהג לשהות ליד הנרות זמן רב ביותר. וכן נהגו צדיקים וחסידים קדושי עליון לשהות ליד הנרות גם יותר מחצי שעה ולספר ניסים ונפלאות שנעשו לאבותינו בימים ההם בזמן הזה. וכן כתב בספה"ק יסוד ושוורש העבודה (שער י"ב) שיש לנהוג כן. בצירוף ברכת הדיוט שיזכה מע"כ ש"ת להגדיל תורה ולהאדירה ברוב הצלחה וסייעתא דשמיא לאורך ימים טובים, וזכה בקרוב להדליק נרות בבנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו אמן.

מאוצרות המועדים

כתב הריטב"א במסכת שבת (דף כ"א ע"ב): "אמר רבא וצריך נר אחרת להשתמש לאורה, פירוש כדי שלא ישתמש לאור [נר] חנוכה כלל ואפילו לשו... וכן היה אוסר מורי הרב ז"ל לשום אדם לדבר עם חבירו בפתח לאור הנר חנוכה". וכעין זה כתב בספר יסוד יוסף (פרק פ): "וביהות כי הנרות הם קדושה עליונה כנוכר, על כן מנהג המדקדקים לדקדק מאוד אפילו בדיבור שלא להרבות בדברים של חול בעוד שהנרות דולקים, וכל הזהיר במצוה זו כתיקונה יזכה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו ולראות הנרות דולקות ומאירות בבית המקדש, אמן סלה".

מקולמוסם של הקוראים

מכתב שהתקבל מאת הגאון הגדול רבי אברהם ישעיהו וואזנער שליט"א מו"ץ וראש כולל להוראה בשיכון סקווירא
לכבוד הגאון הגדול זיכה רבים וזכה להרביץ תורה לאלפים מישאל רבי אברהם ישעיהו קובלסקי שליט"א, שלום לכבוד תורתו, בלב מלא התרגשות, אני מכיר טובה לך מאוד מאוד על הווארט הנפלא שכתבת בעלון (גליון 35 פרשת האזינו), וכן כתבת שם: "חשבתי בסיעתא דשמיא לפרש את הפסוק 'חכמת אדם תאיר פניו', אתה רוצה להיות יהודי חכם? תאיר פנים לזולת, זה לא עולה כסף, זה לא מצריך משאבים, זה מצריך דבר אחד, אהבת ישראל". אילמלא לא זכיתי אלא ללמוד היהלום היחיד הזה דייני, זה ממש לא פשוט, כל כך חכמה, מתוק מתוק. הרגשתי במלה נפלאה זו, ידידו הכלל דכל מה שאדם עושה להזולת, באמת עושה לעצמו, (כמובא בשמעתני

ממורי בסוף ספה"ק תולדות יעקב יוסף), נמצא שבזה שמאיר פנים לחבירו הרי הוא חכם, שבודאי יקבלו בחזרה, ובפרט כי מדה כנגד מדה הרי יקבל את מן השמים, הרי זה ממש השקעה מועטת שמוטבח ברוח גדול. ויש להוסיף לכך את מה דמיתאמרי בשם הרה"ק ר' צבי הירש מזידיטשוב ז"ע: 'שמייכל' ר"ת כ'ולם י'היו מ'שועבדים ל'עבודתו ל'יתברך ש'מו, ואף על פי שאין זה על פי הסדר, עכ"ל זוהי החכמה לשחוק [שמייכלע'ן] אף כשאין הכל מסודר, עכד"ק. ועכ"פ יוצא מדברי קדשו שכדי להיות עובד ה' צריך להאיר פנים, ואולי יש להוסיף מ"ש המכתב מאליהו כי דווקא שמאי הזקן שהעמיד התורה הקדושה על הדין אמר [אבות פרק א משנה טו] והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות, שאת זה צריכין מצד הדין, ובכל מצב, ואפילו כשהוא לעצמו נמצא במצב מרומם כאלול, עדיין יש לזכור ש[אפילו] אלול ר"ת וישאלו איש לרעהו לשלום, וראיתי פעם רעיון נפלא שתניבת שמייכלע"ל ר"ת כל מ'לכין ש'ינינים ל'חבירו ל'בורך מ'פי ע'ליון. ויעזור ה' שיזכה מעכ"ת עוד רבות בשנים להאיר פנים לכולנו מתוך כל טוב וטוב סלה.

מוקירכם ומוקיר פעולותיכם החשובות מאוד, אברהם ישעיהו סג"ל וואזנער, שיכון סקווירא יע"א

מנהג ישראל לשחך בימי החנוכה בסביבון, והרבה טעמים נאמרו מפי צדיקי הדורות על מנהג קדוש זה. אחד מהצדיקים אמר על כך טעם נפלא: הסיבוב עומד על חודו ומסתכל בגאווה לכל הצדדים כאומר ראו את כוחי, ראו באיזו מהירות אני מסתובב... אך מיד כשמסתיים הכח שהפעיל בו המסובב הוא מאבד את הכל ונופל על פניו. כך גם כשהקב"ה עושה נס ומוסר רבים ביד מעטים וגוברים ביד חלשים, לפעמים האדם מתגאה במעשיו ובהצלחתו ושוכח מי נתן בו כח לעשות חיל, אך ברגע שנפסקת פעולתו של מסובב כל הסיבות הוא נופל על פניו בחוסר אונים...

נקודה למחשבה:

לשמיעת שיעורי הרה"ג אברהם ישעיהו קובלסקי בקול הלשון חייג: 073-295-1340 | לקבלת העלון בדוא"ל: a0548470661@gmail.com

להרצאות | לשיעורים | להנצחות | לתגובות | לתרומות, ולכל ענין אחר בנוגע לגליון: 054-847-0661